

Crítica

La poesia de la democràcia

JORDI LLAVINA

POESIA

Sol de sal. La nueva poesia catalana. Antología 1976-2001. Pròleg, selecció i traducció de Jordi Virallonga. DVD Edicions. Barcelona, 2001.

Escrita en català o en castellà, la paraula poesia és plana i té una fesomia molt semblant. Només un accent gràfic en la forma castellana la diferencia de la catalana, que conserva el punt preceptiu damunt la i. En canvi, la història de les dues poesies nacionals ha viscut desacords molt més esdrúxols, que s'expressen en cesures que de vegades deriven en bulímiques poètiques del silenci.

És per això que, a cop calent, se m'acut que una antologia com aquesta del poeta Virallonga pot ser molt útil (la lectura em confirma aquesta impressió inicial): sobretot per al lector castellà –vull dir per a aquell lector que no coneix o que no acaba de dominar la llengua d'Andrés Bello–, que podrà experimentar la descoberta d'un nou territori (un d'aquells territoris que es tenen a casa, o a tocar de casa, però que encara ningú no ha explotat). Però útil, també, per al lector català, que reconeixerà autors llegits molt abans (si és un lector habitual de poesia, hi reconeixerà, encara, trossos de vida i versos familiars), i valorarà la conveniència d'una selecció nacional que té diverses curiositats.

L'ANTECEDENT

Ho sap tothom i és profecia: la poesia catalana factura cada any desenes de títols, uns quants dels quals són molt bons, una gran majoria mediocres i uns quants més execrables. El que ja no és tan habitual és que en una mateixa temporada apareguin tres

antologies del gènere: des d'aquestes mateixes pàgines ja vaig tenir ocasió de comentar les de Manuel Guerrero i Ernest Farrés, volums tan diferents entre ells i tan diferents d'aquest de Virallonga. De fet, si hi ha un precedent clar de *Sol de sal*, l'hem de buscar en l'antologia de José Agustín Goytisolo *Veintíun poetas catalanes para el siglo XXI* (Lumen, 1996). L'autor de *La noche le es propicia* és qui obre camí: la seva contribució abraçava autors d'una o dues generacions anteriors als que podem llegir ara en l'antologia de Virallonga. Per altra banda, tant l'una

Xulio Ricardo Trigo

com l'altra compten amb un avantatge molt remarcable: qui triava i qui traduïa era un poeta. I això, per força, s'ha de notar. És fa la feina amb rigor però sense maquillatge acadèmic. Un "passa ànsia" d'un poema d'Albert Roig, posem per cas, Virallonga el tradueix per "está en ascuas". Ja és això. Perquè a més el poeta barceloní té en compte allò tan difícil d'explicar i de demostrar que és el ritme del vers.

POESIA EXHUMADA

Jordi Virallonga fa trenta anys que escriu poesia, i no tants, però déu n'hi do, que en tradueix. Al pròleg del llibre –un

Jordi Virallonga

pròleg malauradament massa breu, que deixa coses apuntades, però que no té pretensions interpretatives ni historicistes – reporta un episodi familiar amb una forta càrrega simbòlica: a la seva casa d'estiu, l'avi li va demanar un dia, quan era tot just una criatura, que l'acompanyés al jardí amb una escala i una pala. Al jardí de la casa contigua, el vell hi va desenterrar un munt de llibres, embolicats amb un plàstic, molts dels quals eren de poesia. De poesia catalana. Amb aquesta ex-

Montserrat Rodés

humació del passat en forma de llibres de versos, amb unes tals credencials, en definitiva, estava cantat que el nen Virallonga s'havia d'aficionar a la poesia: a llegir-ne i a començar-hi a tenir tractes des d'una edat molt tendra, amb prou feines 11 anys. L'edat en què ara la canalla llegeix, amb una mica de sort, les aventures de Harry Potter (i que per molts anys).

Fa dos anys, l'Ajuntament de Màlaga va publicar, en una edició excel·lent, una antologia de la poesia de Jordi Virallonga, feta per ell mateix, sota el títol *Llevarte el día a casa*.

Carles Torner

Conté una selecció del bo i millor dels seus cinc llibres publicats fins a aquella data. Un dels primers poemes continguts –que pertany al llibre *Saberte*, del 1981– es titula *Al sol de sal*. En buscar un títol per al seu panorama de poesia catalana actual, Virallonga pretenia trobar una manera de dir que no variés d'una llengua a l'altra, i es va adonar que tenia l'amic a casa.

VINT POETES

Sol de sal inclou vint poemes, el més vell dels quals és Enric Casassas (en el moment de començar-lo a traduir encara no s'havia normalitzat el cog-

nom), i el més jove, Sebastià Alzamora. Entre l'un i l'altre, Montserrat Rodés, Maria Mercè Marçal, Eduard Sanahuja, Antoni Puigverd, Gabriel Planel·la, Enric Sòria, Albert Roig, Xulio Ricardo Trigo, Andreu Vidal, David Castillo, Xavier Lloveras, Esther Xargay, Carles Torner, Anna Aguilar-Amat, Jaume Subirana, Vicenç Llorca, Margalida Pons i Manuel Forcano. Coincideixo de mig a mig a triar, com els dos poetes més rellevants entre els que tenen 30 anys (poc més o poc menys), l'autor de *Mula morta* i Manuel Forcano. Com tota antologia, aquesta també està fonamentada en el gust personal, i això és un fet incontrovertible. Sobtarà a molta gent que hi manquin noms joves que han tingut una certa prèdica durant les dues darreres dècades (Àlex Susanna, ara tan criticat; Carles Duarte, un dels més traduïts, i Jordi Cornudella, amb obra breu i reverida). Però encara sobtarà més, i sobtarà positivament, que Virallonga hagi pensat en autèntics proscrips de totes i cada una de les antologies publicades fins a la seva: Montserrat Rodés, Eduard Sanahuja i Esther Xargay en són els casos més notoris; però també Xulio Ricardo Trigo i Margalida Pons, que fa uns quants anys que no treu cap llibre, es podrien incloure en la llista dels no integrats.

Per primera vegada, podem llegir aquí mateix poemes d'un llibre de l'últim Carles Riba, Anna Aguilar-Amat: *Petroler i teatre*, obra que va mereixer l'Englantina d'Or dels Jocs Florals del 2000 i que inexplicablement continua en procés d'edició.

DE LES MÉS POTENTS

Al llibre de Lluís Freixas *La confederació de les ànimes*, premi Aula de poesia de fa dos anys, el prologuista, el dinàmic Jordi Virallonga, expressava la seva absoluta fe en l'actual poesia catalana, que considerava una de les més potents del panorama europeu. Aquest llibre en dona fe, amb els vint poetes aplegats i una mitjana de quinze poemes per barba. El fet que el pròleg sigui més aviat escarçat a mi em fa l'efecte que potencia encara més la selecció dels poemes. *Sol de sal* és gairebé més una antologia de poemes que no pas de poetes, amb informació útil, com és ara la breu nota biogràfica de cada autor i la nota bibliogràfica (amb els llibres publicats i referències d'altri sobre els autors compilats, sobretot articles). I amb un conjunt contundent de traduccions: de molt dignes traduccions de poesia catalana actual.